

Oktatási anyag

a KFKI Telephelyen működő, BEIT-tel nem rendelkező szervezetek dolgozói számára

A KFKI telephely részére jogszabályok írják elő Balesetelhárítási és Intézkedési terv elkészítését.

A telephely elsősorban a 2 akadémiai kutatóközpont tevékenységéhez kapcsolódó kutatási, fejlesztési tevékenységének, nagy- és kis-berendezéseinek, laboratóriumainak, raktárainak és irodaépületeinek ad otthont. A telephelyen további jelenlévők az Akadémiától független bérlőként tevékenykedő vállalkozások. Ezek tevékenységi köre egyrészt az itt folyó kutatási tevékenységekhez kapcsolódik, másrészt az itt dolgozó emberek napi szükségleteinek ellátására, illetve kiszolgálására irányul, harmadrészt ettől független, a Telephely infrastruktúráját használó független vállalkozásokból áll.

Ugyanakkor a telephelyen folyó kutatási tevékenységek jelentős részéhez szükség van a Budapesti Kutatóreaktor (BKR) működtetésére, emiatt nukleáris veszélyhelyzet lehetőségét nem lehet kizárni. A BKR működéséhez szervesen kapcsolódó, de attól függetlenül működő Izotóp Intézet Kft-ben folyó izotóp kezelés szintén eredményezhet radiológiai balesetet, melynek kezelése az Atomtörvény hatálya alá tartozik. Mivel a két létesítmény közül a BKR üzemeltetése jelent nagyobb kockázati tényezőt, ezért a Telephely egészére a kutatóreaktorokra vonatkozó Nukleáris Biztonsági Szabályzat 5. kötetének előírásait kell alkalmazni, ugyanakkor maga a telephely nem minősül nukleáris létesítménynek.

Természetesen nem lehet kizárni egyéb, nem nukleáris okból eredő veszélyhelyzet (tűz, vegyi, földrengés stb.) kialakulását sem, amely a későbbiek során potenciális vagy tényleges nukleáris vagy radiológiai veszélyhelyzetté alakulhat.

A lehetséges veszélyhelyzet kezelését egy egységes szervezet végzi, a KAMESZ, amely veszélyhelyzet esetén a telephelyen dolgozók biztonsága érdekében teljes körű intézkedési joggal rendelkezik.

Az oktatás célja, hogy a telephely dolgozói elsajátítsák és alkalmazni tudják veszélyhelyzet esetén a követendő viselkedési szabályokat.

KFKI katasztrófa-megelőzési és katasztrófavédelmi szervezete

A telephely komplexitása miatt a telephelyen egy egységes katasztrófa-megelőzési és katasztrófavédelmi szervezet jött létre (KAMESZ). A nukleáris balesetelhárítási feladatok ellátása e szervezet tevékenységének részét képezi.

A KAMESZ kettős, egymásból következő feladatkört lát el.

– Felkészít

Szervezi és irányítja a nukleáris baleset-elhárítási felkészülés folyamatát (BEIT kidolgozása és karbantartása, a baleset-elhárítás eszközeinek és dokumentumainak karbantartása és megfelelőségének rendszeres ellenőrzése, a baleset-elhárítási képzések és gyakorlatok tervezése és végrehajtása, a felkészülés időszakában a külső intézményekkel szükséges kapcsolattartás).

Az egyes, a baleset-elhárításban résztvevő szervezetek állományának felkészítéséért és rendszeres továbbképzéséért az adott szervezeti egység parancsnoka felelős.

A telephelyen működő egyéb szervezetek dolgozóinak felkészítése, az adott munkahely felelős vezetőjének segítségével, a KAMESZ parancsnokának és helyettesének feladat- és felelősségi körébe tartozik.

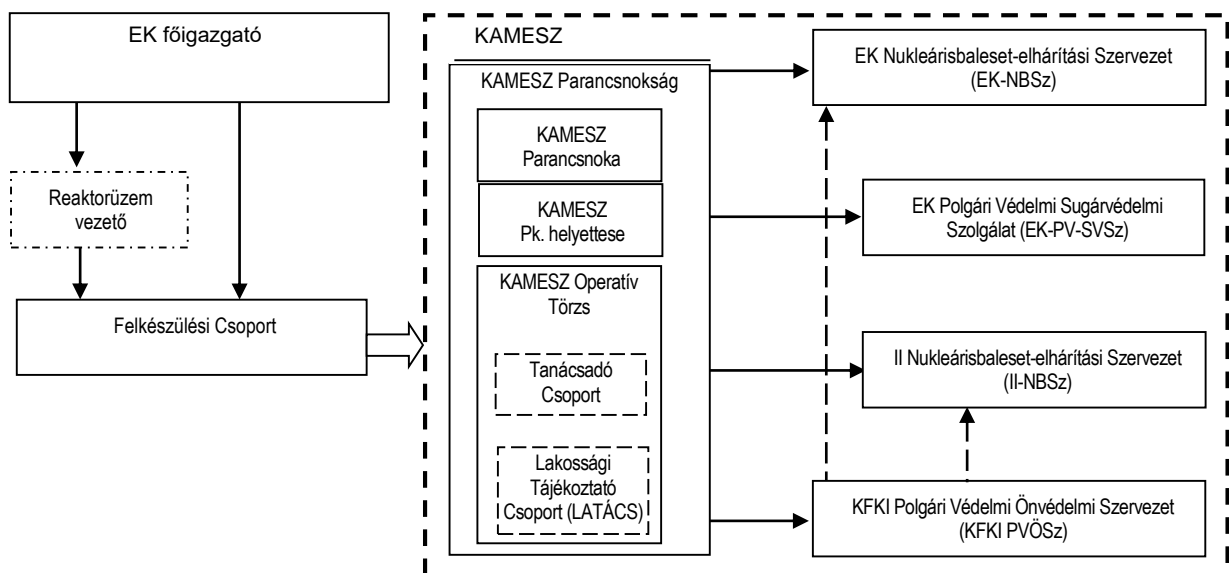
– **A felkészülés eredményének alkalmazása**

A felkészülés eredményeként képességet alakít ki a nukleáris balesetelhárítási tevékenység végrehajtására, azaz arra, hogy veszélyhelyzeti szituációkban működésbe lépjen és a döntések meghozatalától az operatív tevékenységekig képes legyen feladatainak ellátására.

A KAMESZ szervezeteknek nukleáris vagy radiológiai veszélyhelyzet bekövetkezésekor, vagy annak veszélyének fennállása esetén, részlegesen vagy teljes állománnyal aktivizálhatónak kell lenniük, a veszélyhelyzet jellegétől és helyszínétől függetlenül.

A Telephelyen működő nem KAMESZ szervezetek dolgozóinak tisztában kell lenniük a veszély lehetőségének fennállásával, a megfigyelések fontosságával, a riasztásuk módjával és a kötelezően követendő magatartás formájával.

A szervezet felépítése az 1. ábrán látható.

1. ábra KAMESZ szervezeti felépítése

A KAMESZ áll:

- KAMESZ Parancsnokságból
- Négy önálló, operatív szervezeti egységből,

A négy csoport a KAMESZ parancsnokának alárendelve, egymással mellérendeltségi viszonyban működik.

Ötödik szervezatként működik a Felkészülési Csoport, melynek feladata a BEIT kidolgozása és karbantartása, a baleset-elhárítás eszközeinek és dokumentumainak karbantartása és megfelelőségének rendszeres ellenőrzése, a baleset-elhárítási képzések és gyakorlatok tervezése és végrehajtása, a felkészülés időszakában a külső intézményekkel szükséges

kapcsolattartás. A Felkészülési Csoport sajátossága, hogy rendeltetésszerű feladatát (felkészítés) normál helyzetben látja el, veszélyhelyzetben nem tevékenykedik.

KAMESZ Parancsnokság

A KAMESZ parancsnokság a Parancsnokból és az Operatív Törzsből áll.

- A KAMESZ parancsnoka az EK főigazgatója vagy személyes megbízottja.
- A KAMESZ Operatív Törzshöz tartozik:
 - a KFKI PVÖSz parancsnoka, a KAMESZ parancsnokának helyettese,
 - az EK PV SVSz vezetője,
 - a KAMESZ Operatív Törzsének vezetője, akinek munkáját segíti a Tanácsadó csoport és a Lakossági Tájékoztató Csoport (LATÁCS).

KAMESZ önálló operatív szervezetei

EK Nukleárisbaleset-elhárítási Szervezet (EK NBSz)

Az EK Nukleárisbaleset-elhárítási Szervezet a KAMESZ szervezetén belül, önálló egységként működik, vezetője az EK NBSz parancsnoka. Nukleáris vagy radiológiai veszélyhelyzet, vagy ezekhez vezető folyamatok esetén a reaktorral, a reaktor épületével és a létesítményekhez kapcsolódó egyéb épületekben, technológiai berendezésekkel kapcsolatos valamennyi feladatot ez a szervezet végzi el.

Az EK NBSZ-hez tartozik:

- EK NBSz parancsnoka (a Reaktor Üzem vezetője).
- Sugárvédelmi egység vezetője
 - = Sugárvédelmi járőrök (2 járőr)
- Üzemzavar elhárítás vezetője
 - = Nukleáris-üzemzavar elhárító csoportok (3 csoport)

KFKI Polgári Védelmi Önvédelmi Szervezet (KFKI PVÖSz)

A telephelyen esetlegesen kialakuló nukleáris veszélyhelyzet során felmerülő polgári védelmi feladatok ellátása, azok elvégzéséhez szükséges feltételek biztosítása a KAMESZ feladata. A feladat teljesítésének a céljából működik a KAMESZ parancsnokának alárendeltségében a *KFKI Polgári Védelmi Önvédelmi Szervezet*. E szervezet vezetője a telephely üzemeltetéséért felelős KFKI Üzemeltető Kft. ügyvezető igazgatója.

A KFKI Polgári Védelmi Önvédelmi Szervezet feladata valamennyi polgári védelmi jellegű feladat ellátása az összes feltételezhető veszélyforrás esetén, valamint minden más olyan esetben, amikor a telephelyet bármilyen egyéb katasztrófa helyzet fenyegeti. Amennyiben a telephelyi veszélyhelyzet kiváltó oka nem a reaktornál bekövetkezett esemény, akkor a reaktornál szükséges teendőket az EK Nukleárisbaleset-elhárítási Szervezet végzi (pl. a reaktor leállítása, az épület kiürítése), a KAMESZ vezetését pedig a parancsnok helyettese látja el. Amennyiben a későbbiekben a veszélyhelyzet alakulása nukleáris vagy radiológiai következményeket is eredményez vagy eredményezhet, a KAMESZ vezetését a parancsnok átveszi.

A PVÖSZ a következő csoportokból áll:

- Parancsnokság
- Operatív Törzs
- Rendfenntartó Csoport
- Riasztó és Híradó Csoport
- Műszaki Mentő Csoport
- Egészségügyi Csoport

EK Polgári Védelmi Sugárvédelmi Szolgálat (EK PV SVSZ)

A KAMESZ szervezetén belül önálló egységként működik az *EK Polgári Védelmi Sugárvédelmi Szolgálat*, amelynek vezetője az EK Környezetvédelmi Szolgálat vezetője. Együttműködésben a reaktor Sugárvédelmi egységével, az EK Polgári Védelmi Sugárvédelmi Szolgálat látja el a nukleáris balesettel összefüggő telephelyi sugárvédelmi feladatokat.

Az EK PV SVSZ-hez tartozik:

- Parancsnokság
- Környezeti Ellenőrző Rendszer
- Mobil Labor
- Személyi Dozimetriai Csoport
- Felderítő Csoport.

II Kft. Nukleárisbaleset-elhárítási Szervezet (II Kft. NBSZ)

Ez a szervezet feladatát és rendeltetését tekintve elsősorban az Izotóp Intézet Kft. tevékenysége során esetleg bekövetkező radiológiai veszélyhelyzet kezeléséért felelős. A kutatóreaktornál esetleg bekövetkező nukleáris, vagy radiológiai veszélyhelyzetben csak kiegészítő feladatot láthat el, önállóan nem tevékenykedhet. A Telephelyen bekövetkező veszélyhelyzet esetén a KAMESZ parancsnokának felszólítására kezdi meg működését, feladatait az ő irányítása alatt végzi.

Az II Kft. NBSZ áll:

- Parancsnokságból,
- Sugárvédelmi egységből,
- Üzemzavar elhárító egységből.

Ügyeleti szolgálat a KFKI Telephelyen

A KFKI Telephelyen négy szervezet tevékenykedik, hogy rendkívüli esemény észlelésekor elvégezzék az esemény előzetes értékelését és eldöntsék, szükséges-e a KAMESZ riasztása. A KAMESZ működésbe lépéséig a saját Üzemviteli (Szolgálati) és/vagy üzemzavari szabályzataik szerint járnak el. A négy szervezet a következő:

1. Fegyveres Biztonsági Őrség, Portaszolgálat
 - A telephelyen 24 órás folyamatos szolgálatot tartanak.
2. A Kutatóreaktor ügyeleti szolgálata

- Munkaidőben, illetve a reaktor üzemeltetése esetén 5 fős szolgálat a reaktor vezérlőtermében.
- A reaktor magára hagyott állapotában minden ügyeleti szakcsoportból egy-egy fő lakáson ad készenléti szolgálatot. Ebben az esetben a Kutatóreaktor rendszerében bekövetkező, veszélyhelyzet kialakulását eredményező esemény a készenléti monitorozó rendszeren keresztül a reaktorépület bejáratánál szolgálatot teljesítő fegyveres biztonsági őr ügyeleti helyiségében ad figyelmeztető fény- és hangjelzést.

3. II Kft szolgálat

- Munkaidőn túli veszélyhelyzet észlelésekor a PFŐ ügyeletes az őrszobán lévő lista alapján értesíti az illetékest. A lista épületekre lebontva van megadva. Ha a keresett személy nem elérhető, a listán következő személyt hívja a PFŐ ügyeletes.

4. EK Környezetvédelmi szolgálat

- Munkaidőben az EK Környezetvédelmi szolgálat ügyeleti szolgálatának ellátásával megbízott személy értesíti a döntési joggal megbízott vezetőt.
- Üzemelő reaktor esetén – a munkanap befejezésétől a következő munkakezddésig – a Reaktorüzem szolgálatos dozimetrikusa látja el az ügyeleti feladatot. A reaktor magára hagyott állapotában az ügyeletet lakáson adott készenléti ügyelet formájában az EK egyik sugárvédelemmel foglalkozó szakembere adja. A szolgálati beosztást a KVSZ vezetője hagyja jóvá.

Munkaidőben bekövetkező rendkívüli eseményről az FBŐ vagy a BKR ügyeletes operátora teszi meg a jelentést a szabályzatoknak megfelelően, szükség esetén riasztva a KAMESZ-t. Munkaidőn kívül az FBŐ értesíti a szabályzatoknak megfelelően az illetékeseket, valamint az eseménytől függően egy vagy több ügyeleti szolgálatot. Sugárveszélyes munkahelyet érintő esemény bekövetkezésekor a Környezetvédelmi szolgálat ügyeletes, a reaktort érintő esemény esetén, a szabályozásoknak megfelelően a reaktor műszaki-biztonsági ügyeletes dönt a KAMESZ értesítésének szükségességéről.

Rendkívüli esemény észlelése, jelentése

Valamennyi, a KFKI Telephelyen dolgozó vagy tartózkodó személy feladata és kötelezettsége, hogy az általuk észlelt rendkívüli eseményt a Fegyveres Biztonsági Őrségnek, vagy a Portaszolgálatának telefonon vagy személyesen azonnal jelentse.

A jelentési kötelezettséget minden újonnan belépő dolgozónak oktatni kell és tudatosítását az alábbi formában kell elvégezni:

- A telephelyi telefonkönyvben, a veszélyhelyzeti teendőket ismertető kiadványban ismételtelen szerepeltetni kell.
- A telephelyi dolgozók képzése során ismétlődően fel kell eleveníteni.

A jelentésnek tartalmaznia kell az észlelt esemény lehető legpontosabb leírását. A jelentést fogadónak minden esetben fel kell tennie az alábbi kérdéseket:

1. Mit tapasztal?
2. Hol észleli (az esemény pontos helye)?
3. Mi van veszélyben, milyen technológiai veszéllyel jár az esemény (veszélyeztet-e sugárveszélyes munkahelyet, gázpalackokat, előidézhet-e veszélyes vegyi reakciókat, stb)?

4. Személyi sérülés történt-e, emberélet veszélyben van-e?
5. A bejelentő neve és elérhetősége.

Az FBŐ ügyeletes, aki az eseményt észlelte, vagy akinek tudomására jutott, a rendelkezésére álló információk alapján elvégzi az esemény előzetes értékelését. Az értékelés alapján (mi történt, hol történt, milyen létesítmény az érintett) értesít egy vagy több ügyeleteset és/vagy az illetékes munkahelyi vezetőt és/vagy a KAMESZ-t.

Rendkívüli esemény észlelésekor a FBŐ-t vagy a portaszolgálatot a következő telefonszámokon lehet értesíteni:

Tűz esetén: 15-00, 16-00

Egyéb esetekben: FBŐ: 11-55, 24-32

Főporta: 11-87, 17-45

Személyi sérülés esetén: Orvosi rendelő: 14-45

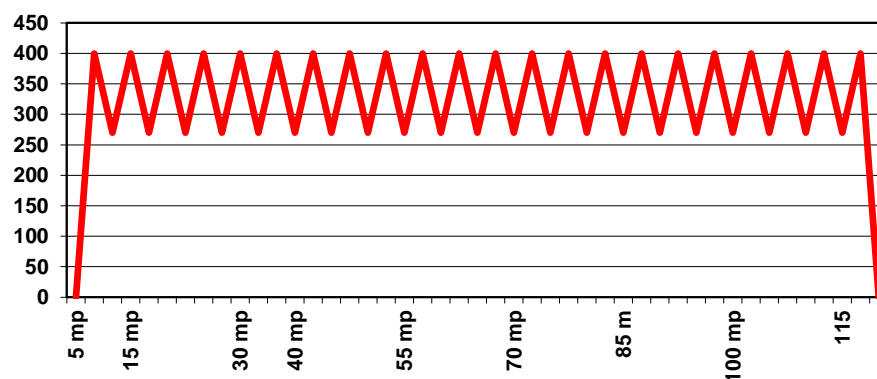
A veszéllyel fenyegetett munkahely vezetőjét minden esetben tájékoztatni kell!

Riasztás, a telephely kiürítése.

Amennyiben a rendkívüli esemény olyan veszélyhelyzetet eredményez, amely szükségessé teszi a telephely kiürítését, erre az utasítást a KAMESZ vezetője adja ki. A szirénák az alábbi hangjelzéseket adják:

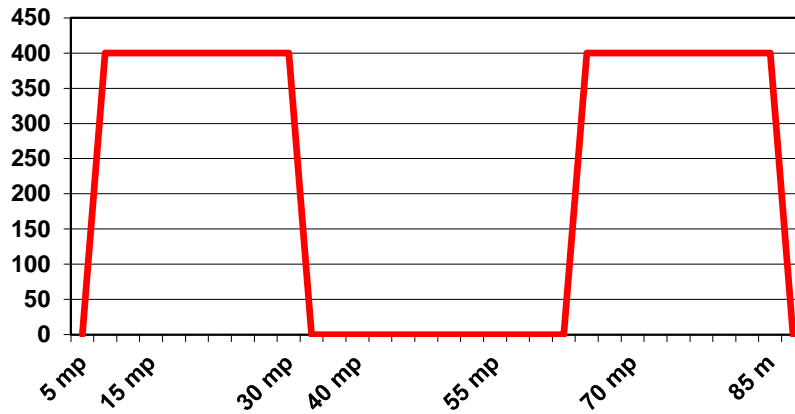
Telephelyi sziréna jelzések:

- Nukleáris veszélyhelyzet esetén:
120 mp-ig tartó váltakozó hangmagasságú folyamatos szirénahang, kétszer megismételve, a két ismétlés között 30 másodperc szünet.
- Súlyos külső hatás okozta veszélyhelyzet esetén:
120 mp-ig tartó váltakozó hangmagasságú folyamatos szirénahang.

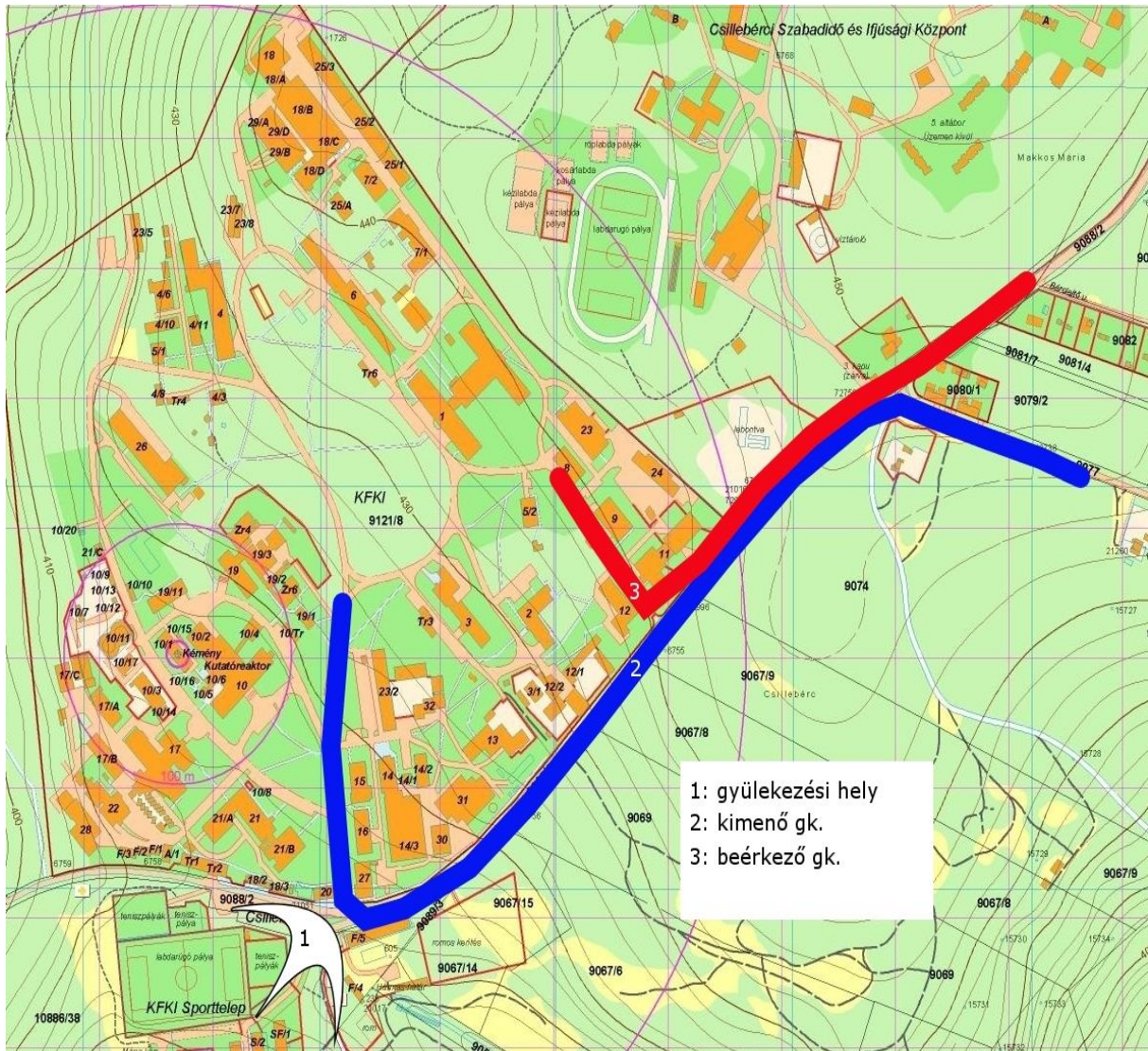
A riasztás feloldása:

Kétszer egymás után megismételt 30 mp-ig tartó egyenletes hangmagasságú szirénahang, 30 mp-es szünettel.

A kiürítést a telephelyen lévő sziréna megszólaltatásával jelzik (3 perc folyamatos működés) és az FBŐ gépkocsira szerelt hangosbeszélővel értesíti a telephelyen dolgozókat a kiürítésről. Riasztás esetén szükséges a berendezések kikapcsolása, a berendezések biztonságos magára hagyása feltételeinek megteremtése, a nyílászárók bezárása. A telephelyet a főportán keresztül gyalogosan vagy gépkocsival lehet elhagyni, a forgalomirányítók jelzéseit és utasításait figyelembe véve. A kialakult helyzettől függően elképzelhető a telephely elhagyása a felső portán keresztül is. Nukleáris vagy radiológiai veszélyhelyzet esetén elképzelhető, hogy szükséges a gépkocsik és dolgozók radioaktív szennyezettségének ellenőrzése. Ebben az esetben a sugárvédelmi szakemberek utasítását is figyelembe véve lehet elhagyni a telephelyet. A gyalogosan távozókat a telephelyen kívüli gyülekezési helyről autóbuszokkal szállítják el a városba. (L.: 2. ábra A KFKI Telephely kiürítésének forgalmi térképe)

Fontos figyelmeztetés: a telephelyen tartózkodó vendégek veszélyhelyzeti irányításáról (hogyan hagyják el a telephelyet) az őket fogadó fél köteles gondoskodni!

A KFKI Telephely kiürítésének forgalmi térképe